

Stouby Møllelaug

BERETNING 1987 - 2024

Kære medlemmer af Stouby Møllelaug,

Alle de mål, som blev opstillet i fredningsdeklarationen, der blev udarbejdet i december 1962, er nu gennemført og møllen er forsynet med nye vinger, som gerne skulle kunne klare mindst de næste 25 år. Men hvordan kunne det lykkes? Den historie kan med enkelte tilføjelser læses i „Billedhæftet“ udarbejdet af Ole Kaare i 2019.

Vi skal først og fremmest takke Slots- og Kulturstyrelsen for støtte og vejledning gennem hele forløbet og møllebygger Jens Jørgensen for at gennemføre styrelsens anvisninger til punkt og prikke. De mange fonde skal ligeledes takkes for deres bidrag til reparations- og vedligeholdelsesarbejdet. Her har Slots- og Kulturstyrelsens blå stempel givet været en stor hjælp, men det er dog fondenes egen afgørelse, om de vil yde støtte. Nu er der overvejelser om at skrive navnene på alle de fonde, som har støttet på A3, der kan hænge i Mølleboden. Navnene findes på messingplader i møllen, men der er det vanskeligt at læse teksten.

Også de frivillige, som gennem årene har passet møllen sommer og vinter fortjener en stor tak. Uden deres indsats havde møllevingerne næppe klaret mere end 35 år.

I Mølleboden sælger de kaffe og serverer måske en smagsprøve på kirsebærvin fra Frederiksdal eller måske vikingetidens og middelalderens danske portvin, mjød.

Møllevingerne vil sikkert også i år dreje tirsdage fra kl. 11 -13 i sæsonen, ligesom de vil feje og ordne i møllen, hvor der måske også kan findes en plads til salg af „Billedhæftet“.

Da Anders Jespersen i 1950'erne registrerede de bevaringsværdige danske vindmøller overså han i første omgang Stouby Mølle. Afstivet som den var og med møllestenene stillet op ad stubben, var det sikkert kun en tom skal.

Hvem, der fik ham tilbage, ved jeg ikke, men han kom, og kunne ved selvsyn konstatere, at lokale håndværkere havde sikret, at møllens tag var sikret og gangtøjet bevaret intakt.

I december 1962 blev der så udarbejdet en fredningsdeklaration, som Sydfalster Kommune tiltrådte ved overtagelsen af møllen, men her var flere muligheder i spil:

Borgmesteren i Sydfalster mente, at grunden skulle udmatrikuleres for at møllen kunne fredes. En anden måske P.V. Glob, at møllen kunne flyttes til Frilandsmuseet i Lyngby, mens Møller Axel Hansen mente, at møllen skulle stå på sin oprindelige plads, og sådan blev det.

Under ledelse af Anders Jespersen gik arbejdet med at restaurere møllen i gang i 1984. Møllen fik ny aksel og nye vinger og blev beklædt med trykimprægneret træ. Godt nok i strid med fredningsbestemmelserne, men det var jo midlertidigt.

I dag er alt udvendigt træværk og alle bærende bjælker udskiftet efter bestemmelserne i **1/3**

fredningsvedtægten og anvisningerne fra Slots- og Kulturstyrelsen, der har været møllelauget til stor hjælp under restaureringsarbejdet.

I sommeren 1987 var vi nogle, som lod vingerne dreje og i september 1987 blev Stouby Møllelaug stiftet. Se vedtægten på Facebook eller hjemmesiden: www.stoubymoelle.dk.

Allerede i vinteren 1989 sank venstre stolpe mod galleriet og laugget måtte i gang med den første reparation, som Sydfalster Kommune stort set betalte.

I 1992 blev det galt igen. Vindbjørnen, et solidt stykke egetømmer, som havde klaret godt 200 år, gav efter og måtte udskiftes.

I laugget troede vi, at fredningsdeklarationen gjaldt som egentlig fredning, hvad et skilt ud mod Stovbyvej da også fortalte, nemlig at møllen var en fredet bygning, men da laugget henvendte sig til Skov- og Naturstyrelsen, som møllen dengang hørte under, blev det oplyst, at møllen ikke var fredet. Først skulle betingelserne i fredningsbestemmelsen være opfyldt. Laugget kom i kontakt med Torben Olesen, der dengang var kontorchef og er meget interesseret i historiske møller.

Han fortalte, at møllen ikke var fredet, og hvad laugget skulle gøre, for at møllen kunne blive fredet, hvorefter han fik gennemført en bevilling til udskiftning af vindbjørn og møllens front. I stedet for egespåner blev møllen nu beklædt med tujaspåner af dansk lærk i overensstemmelse med fredningsbestemmelserne.

Det var første skridt på vejen mod fredning af møllen. Arbejdet blev påbegyndt i marts 1993. (Se Folketidendes foto). En anden betingelse for, at møllen kunne blive fredet var, at møllen skulle opmåles.

Det arbejde påtog Jens Søndergaard fra Dansk Møllerforening sig.

Møllen var herefter klar til fredning bortset fra, at nogle træer på matrikel 17b skulle ryddes.

En ansøgning blev sendt til Slots- og Kulturstyrelsen, som skulle indstille møllen til fredning, hvorefter fredningen ville kunne blive tiltrådt af Sydfalster Kommunes byråd og derefter tinglyst. Fredningen blev tiltrådt i december 1998 efter indstilling fra Torben Olesen og den endelige tinglysning blev gennemført.

Anders Jespersen nåede, som noget af det sidste han deltog i, at fortælle om møllen på et symposium i Budapest. Det var en artikel i det ansete tyske mølleblad, Der Mulstein, der fik ham til at indse, at Stouby Mølle er enestående og et meget væsentligt led i mølleriets udvikling som færdigudviklingen af stubmøllen og overgang til den hollandske mølletype.

Møllehistorien i Danmark er i korte træk:

I ca. år 800 oprettes de første vandmøller ved Slesvig. Porten til Skandinavien. Omkring år 1300 under Kong Valdemar Atterdag kom der for alvor gang i mølleriet især med små vandmøller, men også stubmøllen kommer til Danmark.

Omkring år 1500 udnytter Leonardo Da Vinci sit kendskab til gearing til at forbedre stubmøllens ydeevne. Og nej, han opfandt ikke gearingen. Den var opfundet lang tid før vor tidsregning, men han lagde grunden til en ny anvendelse af vindenergi.

I 1600 tallet kom den nye type stubmølle til Danmark, men sikkert kun til de største gårde. Nykøbing F. Slot havde således hele 3 stubmøller af den type og det er måske gangtøjet fra en af dem, der i dag udgør hjertet

i Stouby Mølle, som er den primære begrundelse for møllens fredning i december 1998. Slottet blev i slutningen af 1760'erne solgt til nedrivning og Stouby Mølle brændte ned i 1768, så det er meget muligt.

Mølleboden

Allerede i 1986 satte Sydfalster Kommune gang i indretningen af Mølleboden som beskæftigelsesprojekt. Tanken var jo, at Sydfalster Kommune skulle overtage både møllen og bygningerne, hvorefter det hele skulle fredes samlet begrundet i både kulturhistorisk og landskabelig værdi.

Marrebæk Bryghus kom som de eneste med et navneskilt som gave til indvielsen. Kendere vil i navneskiltet se bryghusets logo som symbol på forbindelsen mellem de 2 virksomheder. Mølleboden var navnet på Axel Hansens brødudsalg i Nykøbing F.

Den egentlige indvielse fandt sted ved Axels 90 års fødselsdag den 10. juli 1987.

I sæsonen bestræber møllebodens frivillige på at sælge varer af høj kvalitet og med lang holdbarhed, samt varer som understøtter den lokale turisme.

Bestyrelsen har besluttet, at frivillige og bestyrelsesmedlemmer kan købe varer i Mølleboden til indkøbspris ex. moms x 130 % afrundet til helt tal. Medlemmer af møllelauget kan tilsvarende købe med ca. 15 % rabat

Almindelig beregning af udsalgspris er indkøbspris ex. moms x 2, men det er for eksempel ikke muligt for mel og flere andre varer med kort holdbarhed. Lauget vil gerne fastholde salg af mel fra oprindelige kornsorter, men kan vanskeligt gøre det med fortjeneste. Virksomheder som Monsanto og Ceminova har

kombineret med gødskning og udvikling af kornsorterne siden 1950'erne og skabt mulighed for at øge arealudbyttet i en grad, som de oprindelige kornsorter ikke kan følge med til, hvilket påvirker prisen. Vi har valgt at male økologisk hvede, spelt og rug fra Aurion i Hjørring, om det kan fortsætte er op til en kommende bestyrelse og Guldborgsund Kommune.

2024

Det er vedtaget, at møllen igen i år skal være åben for publikum fra 16. juni (Dansk Mølledag) til sidste fredag i august. Det er hensigten, at vingerne skal dreje en ugedag fra kl. 11 – 13. Mølleboden holdes åben på bestemte dage, som endeligt besluttet efter generalforsamlingen i begyndelsen af maj. (Åbningsplakat)

Generalforsamlingen

Der er ikke formandsvalg i år, men hvis nogen skulle have mod på at tage over, vil det være en god ide at være med i bestyrelsen et år, inden man stiller op.

Frivillige

Der er altid brug for frivillige, og man kan nøjes med at melde sig for få timer eller som medhjælp på bestemte dage. Frivillige har indflydelse på, hvad der skal handles med i Mølleboden, men bestyrelsen træffer den endelige beslutning om indkøb. Der skal gerne købes ind for et større beløb, når der handles, for at få varen til en rimelig pris.

Foreningskontingent

Medlem 50 kr. Familie 100 kr. Firma 200 kr.
Foreningens nemkonto: 2650 – 6280228174
Mobil pay 300264

Jens Hvolbæk
Stouby Møllelaug